

Monitoringa darbs vispārīgajā mācību satura apguves līmenī

DABASZINĪBAS

Datu buklets

1. Fizikas formulas aprēķiniem
2. Fizikālo lielumu apzīmējumi un mērvienības
3. Astronomiskās konstantes aprēķiniem
4. Fizikālās konstantes aprēķiniem
5. Priedēkļi mērvienību daudzkārtņu un daļveida vienību nosaukumu veidošanai
6. Elektromagnētisko viļņu skala
7. Augu sistemātikas shēma.
8. Dzīvnieku sistemātikas shēma.
9. Ķīmisko elementu periodiskā tabula
10. Skābju, bāzu un sāļu šķīdība ūdenī

2024

Fizikas formulas

Mehānika

$$x = x_0 + v_0 t + \frac{at^2}{2} \quad \vartheta_{vid} = \frac{s}{t}; \quad a = \frac{\Delta v}{\Delta t} \quad v = v_0 + at$$
$$f = \frac{1}{T} \quad \omega = \frac{2\pi}{T}$$

Dinamika

$$a = \frac{F}{m} \quad F = G \frac{m_1 m_2}{R^2} \quad F = mg \quad F_e = -k\Delta x$$
$$p = \frac{F}{S} \quad M = Fl$$

Enerģija, darbs, impulss

$$A = \frac{P}{t} \quad \eta = \frac{A_l}{A_p} \quad E_k = \frac{m\vartheta^2}{2} \quad E_p = mgh \quad p = m\vartheta$$

Svārstības, viļņi

$$\lambda = vT; \quad \lambda = \frac{c}{f}; \quad c = 3 \cdot 10^8 \text{ m/s}$$

Vielas uzbūve, gāzu likumi

$$n = \frac{m}{M} = \frac{N}{N_A} \quad \rho = \frac{m}{V} \quad pV = nRT \quad M = m_0 N_A \quad T = t + 273$$

Vielu īpašības

$$\sigma = \frac{F}{S}$$

Līdzstrāva

$$R = \rho \frac{l}{S} \quad I = \frac{U}{R} \quad R = R_1 + R_2 \quad \frac{1}{R} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} \quad P = IU$$

Mainstrāva

$$k = \frac{N_1}{N_2} = \frac{U_1}{U_2}$$

2. Apzīmējumu saraksts

Kinemātika

v – ātrums [m/s], x – koordināte [m], t – laiks [s], a – paātrinājums [m/s^2],

s – ceļš [m], f – frekvence [Hz], T – periods [s], ω – leņķiskais ātrums [rad/s]

Dinamika

F – spēks [N], m – masa [kg], G – gravitācijas konstante [$\text{N}\cdot\text{m}^2/\text{kg}^2$], g – brīvās krišanas paātrinājums [m/s^2], F_e – elastības spēks [N], k – stinguma koeficients [N/m], ρ – blīvums [kg/m^3], V – tilpums [m^3], p – spiediens [Pa], S – laukums [m^2], h – augstums [m], M – spēka moments [$\text{N}\cdot\text{m}$], l – spēka plecs [m]

Enerģija, darbs, impulss

A – darbs [J], P – jauda [W], η – lietderības koeficients, E – enerģija [J], p – impulss [$\text{kg}\cdot\text{m/s}$].

Svārstības, viļņi λ – viļņa garums [m].

Vielas uzbūve, gāzu likumi

n – vielas daudzums [mol], m – masa [kg], M – molmasa [kg], N – daļiņu skaits, N_A – Avogadro skaitlis [mol^{-1}], ρ – blīvums [kg/m^3], V – tilpums [m^3], p – spiediens [Pa], R – molārā gāzu konstante [$\text{J}/(\text{mol}\cdot\text{K})$], T – temperatūra [K], m_o – molekulas masa [kg], t – temperatūra [$^{\circ}\text{C}$].

Vielas īpašības F – spēks [N], σ – spriegums [Pa], S – laukums [m^2]

Līdzstrāva

R – elektriskā pretestība [Ω], ρ – īpatnējā pretestība [$\Omega\cdot\text{m}$], l – garums [m], S – šķērsriezuma laukums [m^2], T – temperatūra [K], I – strāvas stiprums [A], t – laiks [s], P – jauda [W], U – spriegums [V]

Mainstrāva N – vijumu skaits, k – transformācijas koeficients

3. Astronomiskās konstantes aprēķiniem   4. Fizikālās konstantes aprēķiniem

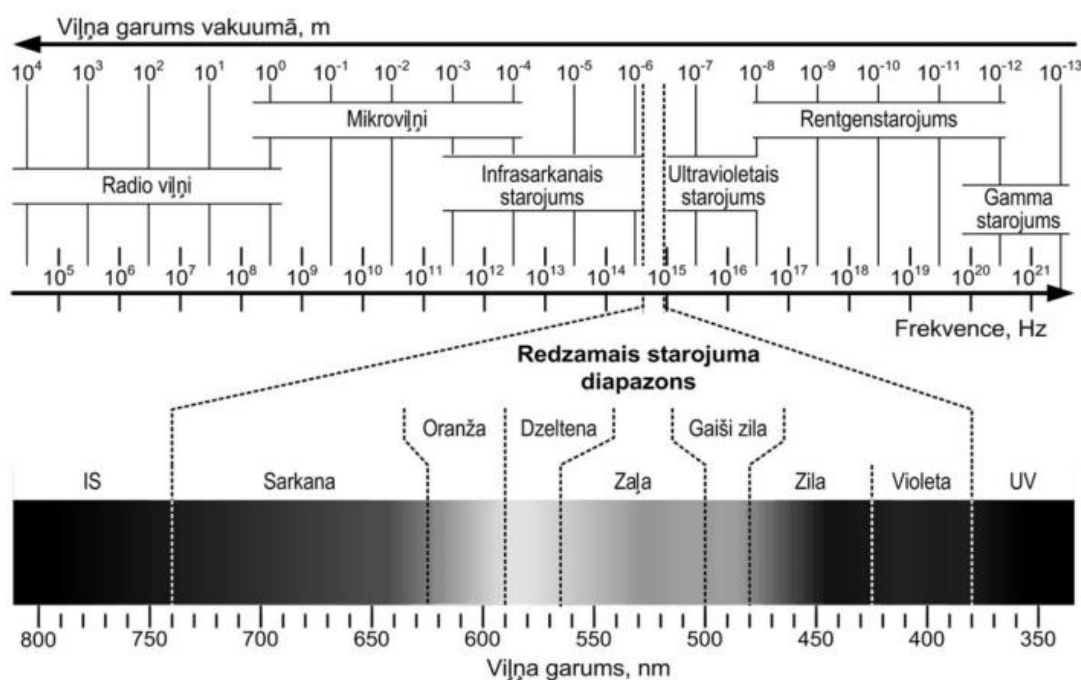
Vidējais brīvās krišanas paātrinājums Zemes virsmas tuvumā	9,81 m/s ²
Zemes rādiuss	6,37 · 10 ⁶ m
Zemes masa	5,97 · 10 ²⁴ kg
Zemes orbītas rādiuss (1 au)	1,50 · 10 ¹¹ m
Pirmais kosmiskais ātrums	7,91 km/s
Otrais kosmiskais ātrums	11,2 km/s
Trešais kosmiskais ātrums	16,7 km/s
Saules rādiuss	6,96 · 10 ⁸ m
Saules masa	1,99 · 10 ³⁰ kg
Mēness rādiuss	1,74 · 10 ⁶ m
Mēness masa	7,35 · 10 ²² kg
Mēness orbītas rādiuss	3,85 · 10 ⁸ m
Parseks (pc)	3,09 · 10 ¹⁶ m
Gaismas gads (ly)	9,46 · 10 ¹⁵ m

Atommasas vienība	1 u = 1,66 · 10 ⁻²⁷ kg
Avogadro skaitlis	N _A = 6,02 · 10 ²³ mol ⁻¹
Gaismas ātrums vakuumā	c = 3,00 · 10 ⁸ m/s
Gravitācijas konstante	G = 6,67 · 10 ⁻¹¹ m ³ /(kg·s ²)
Normāls atmosfēras spiediens	p ₀ = 1,01 · 10 ⁵ Pa

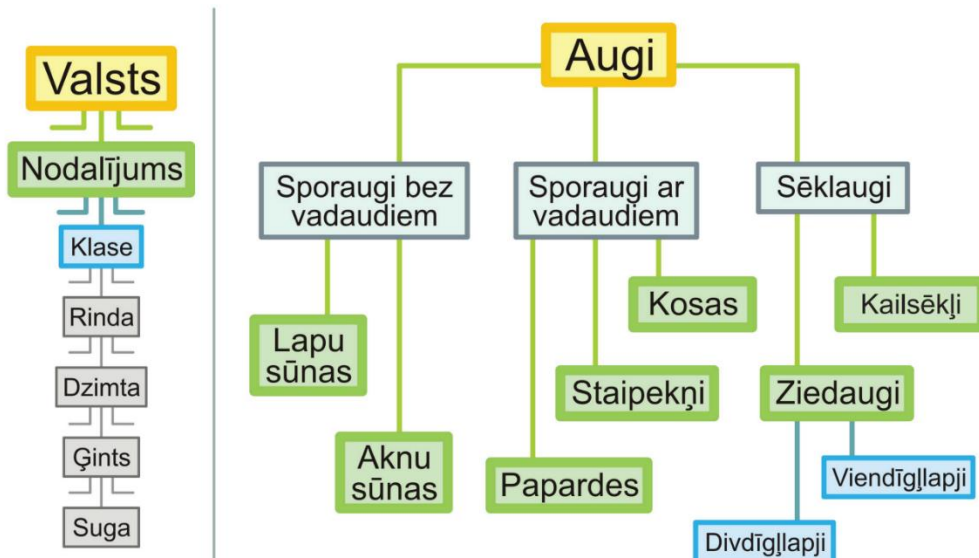
5. Priedēkļi mērvienību daudzkārtņu un daļvienību nosaukumu veidošanai

Pakāpes rādītājs	Priedēklis	Simbols	Pakāpes rādītājs	Priedēklis	Simbols
10 ¹²	tera	T	10 ⁻¹	deci	d
10 ⁹	giga	G	10 ⁻²	centi	c
10 ⁶	mega	M	10 ⁻³	mili	m
10 ³	kilo	k	10 ⁻⁶	mikro	μ
10 ²	hekto	h	10 ⁻⁹	nano	n
10 ¹	deka	da	10 ⁻¹²	piko	p

6. Elektromagnētisko viļņu skala

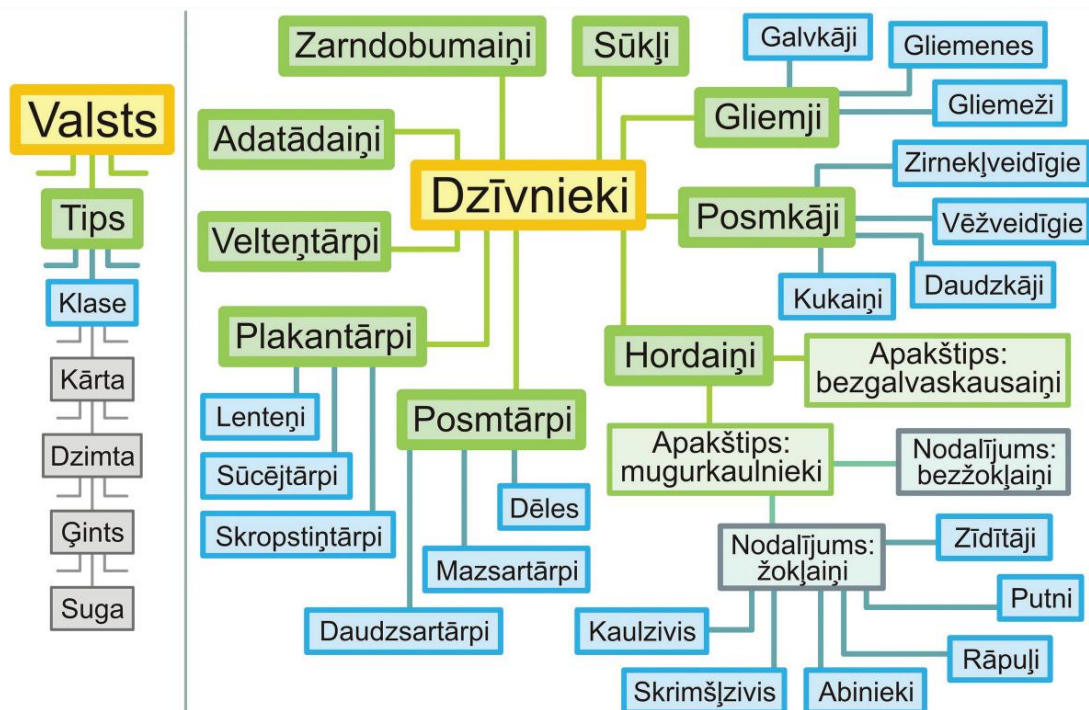

7. Augu sistemātikas shēma

https://www.siic.lu.lv/dbz/IT/VM_D_11/saturs/5_temats/D_11_05_VM4.pdf

8. Dzīvnieku sistemātikas shēma

https://www.siic.lu.lv/dbz/IT/VM_D_11/saturs/5_temats/D_11_05_VM5.pdf

9. KĪMISKO ELEMENTU PERIODISKĀ TABULA

18
VIII.A

1	1 I.A	2	3	4	5	6	7	8-10 VIII.B	11	12	13	14	15	16	17	18	
1	H 1,008 Ūdeņradis	He 4,0026 Helījs	3	4	5	6	7		11	12	13	14	15	16	17	18	
2	2 II.A	Li 6,94 Litījs	Be 9,0122 Berīlijs								B 10,81 Bors	C 12,011 Ogleklis	N 14,007 Slāpekļis	O 15,999 Skābeklis	F 18,998 Fluors	Ne 20,180 Neons	
3	11	Na 22,990 Nātrijs	Mg 24,305 Magnijs	3	4	5	6	7	11	12	Al 26,982 Alumīnijs	Si 28,085 Silīcijs	P 30,974 Fosfors	S 32,06 Sērs	Cl 35,45 Hlors	Ar 39,948 Argons	
4	19	K 39,098 Kalcijs	Ca 40,078 Kalcījs	Sc 44,956 Skandījs	Ti 47,867 Titāns	V 50,942 Vanādijs	Cr 51,996 Hroms	Mn 54,938 Mangāns	Ni 58,693 Nīkēls	Zn 65,38 Cinks	Ga 69,723 Gallījs	Ge 72,630 Ģermānijs	As 74,922 Arsēns	Se 78,971 Sēliens	Br 79,904 Broms	Kr 83,798 Kriptons	
5	37	Rb 85,468 Rubīdijs	Sr 87,62 Stroncijs	Y 88,906 Itrijs	Zr 91,224 Cirkonijs	Nb 92,906 Niobijs	Mo 95,95 Molibdēns	Tc 97,91 Tehnecijs	Ru 101,07 Rutēnijs	Rh 102,91 Rodījs	In 114,82 Indijs	Sn 118,71 Alva	Sb 121,76 Antimons	Te 127,60 Telūrs	I 126,90 Jods	Xe 131,29 Ksenons	
6	55	Cs 132,91 Cēzījs	Ba 137,33 Bārijs	La* 138,91 Lamāns	Hf 178,49 Hafnijs	Ta 180,95 Tantāls	W 183,84 Volframs	Re 186,21 Rēnijs	Os 190,23 Osmijs	Ir 192,22 Irijs	Pt 195,08 Platīns	Au 196,97 Zelts	Pb 207,2 Svins	Po 208,98 Polonijs	At 209,99 Astatis	Rn 222,02 Radons	
7	87	Fr 223,02 Francījs	Ra 226,03 Rādijs	Ac** 227,03 Aktīnijs	Rf 261,10 Rēferorādijs	Db 268,10 Dubnijs	Sg 271,10 Sjorgijs	Bh 270 Bortījs	Hs 277,10 Hasijs	Mt 288,10 Mēlmerījs	Ds 285,10 Darmštāts	Rg 280,10 Reingenijs	Cn 285,10 Kopernīcijs	Nh 284,10 Nihonijs	Mc 288,10 Moscovijs	Lv 293 Livermorijs	Og 294 Oganesone
6	Lantanoīdi *																
7	Aktinoīdi **																
6	58	Ce 140,12 Cērijs	Pr 140,91 Prāzodīms	Nd 144,24 Neodīms	Pm 144,91 Promētijs	Sm 150,36 Samārijs	Eu 151,96 Eiropijs	Gd 157,96 Gadolīnijs	Tb 162,50 Terbijijs	Dy 164,93 Holmijs	Ho 167,26 Erbijijs	Er 168,93 Tūlijs	Tm 173,05 Itērijs	Yb 173,05 Itērijs	Lu 174,97 Lutēcijs		
7	90	Th 232,04 Torījs	Pa 231,04 Protaktīnijs	U 238,03 Urāns	Np 237,05 Neptūnijs	Pu 244,06 Plutonijs	Am 243,06 Amerīcijs	Cm 247,06 Kifrijs	Bk 247,07 Berklijs	Cf 251,08 Kalifornijs	Es 252,08 Eiņšteinījs	Fm 257,10 Fermijs	Md 258,10 Mendeļēvijs	No 259,10 Nobelījs	Lr 262,11 Lourēnsijs		

10. Skābju, bāzu un sāļu šķīdība ūdenī

SKĀBJU, BĀZU UN SĀĻU ŠĶĪDĪBA ŪDENĪ

	H ⁺	NH ₄ ⁺	K ⁺	Na ⁺	Li ⁺	Ba ²⁺	Sr ²⁺	Ca ²⁺	Mg ²⁺	Al ³⁺	Zn ²⁺	Fe ²⁺	Fe ³⁺	Ni ²⁺	Pb ²⁺	Cu ²⁺	Hg ²⁺	Ag ⁺	Cr ³⁺
OH ⁻	š	š	š	š	š	š	m	m	n	n	n	n	n	n	n	n	-	-	n
F ⁻	š	š	š	š	n	m	n	m	m	m	m	m	n	š	m	š	+	š	m
Cl ⁻	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	m	š	š	n	š
Br ⁻	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	m	š	m	n	š
I ⁻	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	-	š	n	-	n	n	š
S ²⁻	š	š	š	š	š	š	š	+	n	+	n	n	+	n	n	n	n	n	-
SO ₃ ²⁻	š↑	š	š	š	š	n	n	m	m	+	n	n	+	n	n	-	-	n	-
SO ₄ ²⁻	∞	š	š	š	š	n	n	m	š	š	š	š	š	š	n	š	+	m	š
PO ₄ ³⁻	š	š	š	š	m	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n
CO ₃ ²⁻	š↑	š	š	š	š	n	n	n	n	+	n	n	+	n	n	-	-	n	-
SiO ₃ ²⁻	n	-	š	š	š	n	n	n	n	n	n	n	n	-	n	n	-	-	-
NO ₃ ⁻	∞	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š
CH ₃ COO ⁻	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š	š

Apzīmējumi: š – šķīstoša viela; m – mazšķīstoša viela; n – nešķīstoša viela; ∞ – šķīdība ir neierobežota; š↑ – nestabilas vielas šķīdums (sadalās, izdalot gāzi); + – viela reaģē ar ūdeni; -- viela nav iegūta.

METĀLU ELEKTROĶĪMISKO SPRIEGUMU RINDA

Li Rb K Cs Ba Sr Ca Na Mg Be Al Mn Zn Cr Fe Cd Co Ni Sn Pb H₂ Cu Hg Ag Pt Au

APRĒĶINU FORMULAS UN KONSTANTES

$$n = \frac{m}{M} \quad n = \frac{N}{N_A}; N_A = 6,02 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1} \quad n = \frac{V}{V_0}; V_0 \approx 22,4 \text{ L/mol (n. a.)}$$

$$c = \frac{n}{V} \quad \rho = \frac{m}{V}; \rho_{H_2O} = 1000 \text{ kg/m}^3 (t = +4 \text{ }^\circ\text{C}) \quad w_1 = \frac{m_1}{\sum m}; \sum m = m_1 + m_2 + \dots$$

$$\eta = \frac{m_{\text{prakt.}}}{m_{\text{teor.}}}; \text{pH} = -\lg[\text{H}^+]; \text{pH} = -\lg c_{\text{H}^+}$$